

ספק מתנות עניים

1 ב"ב ט' ע"א, אמר רב הונא בודקים למזונות... פרנסוני אין בודקין ורש"י

לפי רב הונא בודקים את מי שמבקש מזונות אבל לא את מי שבא לבקש ביגוד מפני בזיונו ובפסוק יש רמז לחיוב בדיקה ע"מ לתת לחם, ואילו רב יהודה סובר שבודקים לכסות אבל לא למזונות מפני שהרעב שרוי בצער והבדיקה לכסות רמוזה בפסוק שמכסים את זה שרואים שאינו רמאי - ומסקנת הגמ' כנראה כרב יהודה ע"פ ברייתא מפורשת.

2 תוספתא פאה פ"ד הל' ח',...אף מכסין אותו'

לכאורה מפורש בתוספתא כדברי רב יהודה שנותנים מזונות גם למי שאין מכירים אבל כסות דוקא למי שמכירים שאינו רמאי.

3 רמב"ם פ"ז מתנות עניים ה"ו

הרמב"ם אחרי שפסק כרבי יהודה הביא את סוף דברי התוספתא - וכנראה ראה כאן חידוש שמכסים מיד את מי שמכירים - וצ"ע מהו החידוש שמכסים אותו מיד וא"צ לבדוק אחריו - הרי מדובר במי שמכירים!

4 מהר"י קורקוס שם, ונראה מדברי רבינו...'

לפי הר"י קורקוס הכוונה ברמב"ם היא שזה שרב יהודה מחייב בדיקה לכסות היינו בדיקה שהוא עני אבל אחרי שמכירים שהוא עני אין צורך בבדיקה ממש לברר אם אין לו כסף גם לביגוד - או שאחרי שיש לו חזקת נצרך אין צורך בבדיקה נוספת כל פעם שרוצים לתת לו אלא סומכים על החזקה - או שמי שהיה אדם אמיד וטוען שירד מנכסיו אין לחשוש לרמאות.

5 דרך אמונה (למון הגר"ח קנייבסקי שליט"א) על הרמב"ם שם ביאור ההלכה ד"ה מיד

הגר"ח קנייבסקי חולק על חידושו של הר"י קורקוס שניתן לתת גם אם לא ברור כמה חסר לאותו עני, ולפי הגר"ח לא מדובר במי שנבדק ונמצא עני אלא במי שמכירים אותו כבן העיר - ושלא כזה שעובר ממקום למקום - ניתן לתת לו מיד ולבדוק אותו אח"כ ואם יתברר שאינו עני אפשר לקחת ממנו את הכסף בחזרה.

6 שו"ע יו"ד סי' רנ"א ס"י

הלכה כרמב"ם. (מהגמ' וכן התוספתא הי"ה משמע שדיני בדיקה הם בנוגע לכספי ציבור - קופת העיר - ומדובר באיסור לתת יותר מאוכל מינימלי מהקופה ללא בדיקה, אבל גם מהרמב"ם וגם מהשו"ע משמע שהדין חל גם על היחיד - שפטור מלתת יותר עד שיתברר כמה ראוי לתת לו - ולפי הר"י קורקוס עד שיתברר שהוא עני. ולכאורה הוא חידוש גדול - הרי צדקה הוא מצוה דאורייתא ואין אפשר לפטור את עצמנו מלתת מחמת חוסר ידיעה אם המבקש ראוי לצדקה או לא!)

7 כתובות ס"ז ע"ב, רבי חנינא הוה... אף כאן עבודת כוכבים' (ס"ח ע"א) ורש"י ד"ה היינו

לולא הרמאים היינו חייבים לתת לכל עני - אבל אחרי שישנם רמאים אנו פטורים מלתת לכל הפושט יד.

8 חפץ חיים כלל ו' הלכות לה"ר הגהה לסי"א

מי שמחזק בעיר כעני חייבים לתת לו גם כשיצא קול שהוא רמאי.

9 שקלים פרק ב' משנה ה', ופי' ריבב"ן, ירושלמי...'

אם אספו צדקה לצורך עני מסויים ונמצא שגבו יותר ממה שהיה חסר זכה העני בכל אב"ל הריבב"ן הביא מהירושלמי שאם נמצא ה,עני' רמאי לא זכה בו כלל.

10 שו"ת הרשב"א חלק ד' סי' נ"ה

לפי הרשב"א אם גבו לצורך פדיון שבויים ומת השבוי זכו היורשים בכסף.

11 שו"ת הרא"ש כלל ל"ב סי' ו'

השואל סבר כמו הרשב"א אבל הרא"ש חלק עליו ופסק שדוקא אחרי שהכסף הלך למטרה למענה נגבה אז זכה העני במה שנשאר אבל כשלא היה צורך בכסף כלל מחזירים אותו לתורמים או שעושים ממנו צרכי רבים או צדקה אחרת.

12 שו"ע יו"ד סי' רנ"ג סעיף ו' וז' דברי המחבר וביאור הגר"א אות י"ד

המחבר הביא את שתי הדעות (ועי'פ כללי המחבר כשמביא שתי שיטות בשם יש אומרים עיקר הדין כ"א בתרא -וא"כ פסק כמו הרא"ש) והגר"א הביא את דברי הירושלמי כסמך לשיטת הרא"ש.

13 משנה פאה פרק שמיני משנה ט', וכל מי שאינו צריך... תרדוף' ור"ש ד"ה שהוא צריך ליטול

עני שיכול להסתדר בקושי מבלי לקבל צדקה ועושה כן הרי זה משובח, אבל מי שמעדיף להרעיב את עצמו ובלבד שלא יקבל צדקה הרי זה שופך דמים. ומי שא"צ ליטול ונוטל בסוף יגיע לעניות.

עד כאן עסקנו בשאלה בנוגע למקבל הצדקה -אם ראוי לכך או לא. הענין השני בנוגע לספק צדקה

14 חולין קל"ד ע"א משנה גר שנתגייר... 'וגמ',...ממונא לקולא'

מסקנת הגמ' היא שלא כדברי ר"מ במשנה בפאה -אלא ספק מתנות עניים דינו כספק ממון ולקולא, ואילו ספק טבל לחלה חייב מפני שהוא ספק איסור.

15 הגהות מרדכי ב"ב סי' תרנ"ט, תניא בת"כ בפ' קדושים... עכ"ל אז"ק'

המרדכי עי'פ דברי התורת כהנים פסק שספק צדקה להחמיר מדין, עני ורש הצדיקו'.

16 שו"ת הרשב"א חלק א' סי' תרנ"ו, דהקדש עניים...ושקולו'

הרשב"א פסק שספק צדקה הוא ספק ממון וכמסקנת הגמ' בחולין.

17 שו"ע יו"ד סי' רנ"ט ס"ה ורמ"א, ש"ך ס"ק י"ד, ...הרשב"א, וביאור הגר"א אות ט"ו

הרמ"א הביא את דברי הרשב"א בלשון, אבל... ומשמע שסובר שדוקא ביורשים נקראים מוחזקים ואין להוציא מהם מספק אבל בכל שאר ספק צדקה חייב לתת להם, והגר"א פסק כמו הרשב"א שספק מתנות עניים עניים לקולא.

18 רמ"א שם ס"ו, השתמש בתיבה...'

ממון שנמצא במקום שמחזיקים גם צדקה וגם חולין אזלין בתר בתרא -ואם השתמש לשניהם בבת אחת הולכים בתר רוב.

1 אמר רב

הנא בודקין למונות ואין בודקין לכסות
(א) אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא
אבי"א סברא האי קא מבוי והאי לא קא מבוי
אי בעית אימא קרא °הלא ° פרוש לרעב
לחמך בשי"ן כתיב פרוש והדר הב ליה והתם
כתיב °כי תראה ערום וכסיתו כי תראה
לאלתר ורב יהודה אמר בודקין לכסות ואין
בודקין למונות אי בעית אימא סברא ואי
בעית אימא קרא אי בעית אימא סברא האי
קמצערא ליה והאי לא קמצערא ליה אי בעית
אימא קרא הבא כתיב הלא פרוס לרעב
לחמך פרוס לאלתר וכדקדינן והתם כתיב
כי תראה ערום וכסיתו כשיראה לך תניא
כוותיה דרב יהודה אמר כסוני בודקין אחריו
פרנסני אין בודקין

בודקין

למונות. אם כן עני ואמר פרנסני
בודקין שלא יהיה רמאי: ואין בודקין
לכסות. כל ערום ואמר כסוני
לוקחין כסות מיד: פרוש. דרוש.
ותקור תחלה: לכשיראה לך. שאינו
רמאי:

2

ח(ל) אין פחתין לעני העובר סמקום למקום סכבר
בפוגדיון סארבע סאין בסלע לן נתנין לו פרינסת לינת (ל) שכן וקפנית שנת
נתנין לו מזון שלש סעודות שכן וקפנית דג (ל) וירק ברי"א בוסן שאין
סכירין אותו אבל (ל) בוסן שמכירין אותו (ס) אף סכסין אותו

3

ן עני שאין מכירין אותו
ואמר רעב אני האכילוני אין בודקין אחריו שמא רמאי הוא
אלא מפרנסין אותו מיד. היה ערום ואמר כסוני בודקין
אחריו שמא רמאי הוא. ואם היו מכירין אותו מכסין
אותו לפי כבודו מיד ואין בודקין אחריו:

4

וגראה מדברי רבינו דה"ק אם מכירים
אותו שהוא עני אפילו שלא נודע כבדיקה גמורה ואפשר שיש לו קצת
לכסות עלמנו אפילו הכי אין בודקין אותו ואין מדקדקין אחריו דלי לאו
הכי מהו זה שכתב רבינו מכסין אותו ואין בודקין אחריו דכיון שמכירין
אותו מה שיד לבדוק אחריו, אינן אפשר דה"ק אם מכירין אותו
ויודעין שהוא עני ואינו רמאי אין חוששין שמא נעשה רמאי אלא
הרי הוא בחזקתו. [א"י] שפי' שהם מכירים אותו ויודעין שהוא היה בעל
נכסים והוא בן טובים אין בודקין אחריו שמא יש לו ועושה עלמנו עני
אלא מכסין אותו מיד כיון שיודעים בו שהוא בן טובים אין מניחין
אותו ערום וזהו שכתב לפי כבודו מיד:

5 * מיד ואין בודקין אחריו. דברי רבנו חמוהין ועי' גד"א מש"כ בשם מהר"י קורקוס והוא דחוק מאד וגם קשה מג"ל לרבנו הא ונלענ"ד דרבנו אין מפרש כפי' המאירי שאם מכירין אותו היינו שדקוהו ואינו רמאי דא"כ מאי קמ"ל צרייחא שמכסין אותו פשיטא שצריך ליתן די מחסורו אשר יחסר לו אפי' סוס לרכוב עליו ועצד לרוץ לפניו אלא דקאי ארישא דחוקפחא אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכר בפונדיון כו' וא"ל ליתן לו יותר וע"ז קאמר דכ"ז בעני עובר ואין מכירין אותו מי הוא ולא א"ל ליתן לו יותר עד שינדקוהו אבל אם מכירין אותו ויודעין מי הוא א"ל לנדוקו אלא מכסין אותו מיד שהרי אם יודע אה"כ שהוא רמאי יגבו ממנו בחזרה שהרי יודעין מי הוא ויודעים ממי לגבות ולכן אין חשש אם יתנו לו מיד וגם הוא עלמא ימירא לשקר שהרי יודע שמכירין אותו ויוכלו לנדוק אחריו גם אה"כ וזהו שכ' רבנו שאם מכירין אותו ויודעים מי הוא אע"פ שאין יודעים אם אינו רמאי מ"מ מכסין אותו מיד ואין בודקין אחריו שהרי יתברר אה"כ אם רמאי הוא אם לא ויוכלו לקחת ממנו אה"כ אם יתברר שהוא רמאי:

6 ר' מי שבא ואמר האכילוני אין בודקין אחריו אם הוא רמאי אלא מאכילין אותו מיד היה ערום ובה ואמר בסוני בודקין אחריו אם הוא רמאי [כ] ואם מכירין אותו מכסין אותו מיד :

7 רבי חנינא היה ההוא עניא דהוה רגיל לשהורי ליה ארבעה זוזי כל מעלי שבחא יומא חד שוריינהו ניהליה ביד רביתו אחאי אמרה ליה לא צריך מאי הוית שמעי דהוה קאמרי ליה במה אתה סועד במלי כסף או במלי זהב אמר היינו דאמר רבי אלעזר בואו ונחזיק מובה לרמאין שאלמלא הן היינו חומאין בכל יום שנאמר וקרא עליך אל ה' והיה בך חסא אחני רבי חייא בר רב מדיפתו רבי יהושע בן קרחה אומר "כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובר עבודת כוכבים כתיב הבא השמר אך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וגו' ובתיב החם יצאו אנשים בני בליעל מה להלן עבודת כוכבים אף כאן עבודת כוכבים

היינו טופלים - שאנו מעלימין עין מן העניים אבל עכשיו האמאים גורמים לו :

8 * ובכאן נצייר פרט אחד קטן שכמה אנשים נכשלים בו בעונותינו הרבים, כגון שיש בעיר אנשים שמוחזקים לעניים וצריך ליתן להם צדקה, ואירע שאחד הוציא עליהם דבה שהם באמת אינם עניים אך שעושים עצמם כעניים כדי לרמות בני אדם, ועל ידי הדבה מונעים אחר-כך הרבה אנשים מליתן להם את קצבתם אשר נהגו בהן מאז ומקדם, ועל פי דין תורה הוא עולה רבה, כי דבר זה נכנס בכלל מקבל לשון הרע ממש, כי אם היה הולך על פי התורה שאין להאמין לשון הרע רק לחוש, לא היה פוטר את עצמו לעת עתה מן העני הזה כי עדיין הוא עומד בחזקתו שנתחזק מקדמת דנא לאיש עני כל זמן שלא נתברר בהפכו ומחויבין אנשי העיר לפרנסו, וגדולה מזה אמרו הרי שבא ואמר פרנסוני אין בודקין אחריו וכל שכן בזה "שנתחזק עד עתה לאיש עני היחבטל חזקתו וחיוכו מאנשי העיר עבור זה המוציא דבה. ורק צריך לחוש לדברי המספר ולדרוש אחר זה היטב, ובודאי כל זמן שלא יתברר הדבר לאמתו אין רשאים לפטור את עצמן מדין חיוב צדקה, ועל זה וכיוצא בזה אמרו רז"ל על פסוק אל תגזול דל כי דל הוא שקאי על הרגיל ליתן צדקה לעני אחד ופוסק ואינו נתן לו נקרא עבור זה גזול הדל.

9 הלכה ה מתני' מותר שבויים לשבויים מותר
שבוי לאורו שבוי מותר עניים
לעניים מותר עני לאורו עני מותר (ג) הבתים
לבתים מותר המת לירשיו רמ"א מותר המת ידא
מונה עד שיבא אליהו רבי נתן אומר מותר המת
בנין לו נפש על קברו :

ירושלמי גבי בחוקת שאין לו ומאלו שיש לו
סבר ר' ירמיה למימר מותר המת לירשיו א"ל
ר' אבי השערי הגע עמך דלא טיבן אלא ליה
ואיט חיוב ליהן וספור מדרו מיבן הכיח אה
מד זקק לאהו ומאלו שהיה רמאי ויש לו
איט חיוב ליהן לו :

10 **נה שאלת** גבאים שבנו משום לפדיון שבויים (א"ה האסא
ידוע ואח"כ שבאו משו' לידם מה נק"ט' גב'
אורו שבוי עד שלא נפדה משום הללו מה ישפס י"ד ס' רמ"ג)
בכס של יורשין הם או לא כיון שלא נפדה :
תשובה דבר ברור הוא דלירשנים הם ממנהי' דסקלים
דקאמי מותר שבוי לאורו שבוי מותר המת
לירשיו וכמו שאמרת גם אהס : ומהם חני אהי ית סולק
בדבר הזה דהא פעמאל דמילתא משום דמאשע גוביינא זכו
לו גבאי דאלת"ס אף מוסריהן יחזרו לגוסן שכרי נפדה ומה
לי נפדה ולא סולק' לסם מה לי מה אלא סולק' - ואם
סכונה בטמין דוקא אהי לריך . כל שאיט לריך יחזרו
לגוסן ואם סכונה לסמרב לו וכבר זכר אש"פ שחיו סבורים
שיהא לריך לסם לפדיוט ולפיכך אמרו שסמור ינסן לו אף
במקן אלא עדכרים ששופים הם בעיני שיסחו לירשנים :

11 **שאלה** יגמדנו רבינו למה שגשניה בין השימטאלים ואמה למה
אל סקבלות וקבלה ח"ר זכונים לטורך פדיונה וסרי סם
מונחים ביד גאמן ומהו נשמע בלמה כי נהאלסה וגשאל לישמטאל אחד
וילדה סני בנים ואומרת אמה כיון שנמטמה בין השימטאלים שיחזירו לה
סממון שספקידה ביד גאמן וסקבל' לא רטו אלא שיפשה ממנו סקדש לפדיון
שבויים שיפדו מן סכבה וסקרן יסיה קיים . ואזי אומר כי אין זכות
לקבל כלל כזה סממון כי נהקבץ משאר סקבלות ואפילו נהגו סם סממון זכר
לפדיונה סואיל וזה ליד אמה זכחה בו סכבויה לפדיונה . ואש"פ סנהאלסה
דילמא סדרה בהשוכה ומסרקא ביה . אי נמי יסבינן לה דלכלה ביהדות אי
נפקא לחירות בלא פדיון - ואפילו מייחא בגיחה דילמא בניה יחזרו לדה
ישראל וקא ירתי לה דודאי בניה סוו כחיטוק ישראל שגשבה לבין סכוחים
דהא קיי"ל דטוחי סכא על בה ישראל סולד כשר ופשיטא חיטוק ישראל
שגשבה לבין סכוחים שפלה לו ירושה אין מפקיעין ירושהו סילכך יסיו
המעות מונחים ביד גאמן עד שיודע בעדים שמתה סיה ובינה ויחטו לירשנים
דמסממא אי סיה נפקא לחירות וסוררה בהשוכה יסבינן לה כדהן בשקלים
(פ"ב) מותר שבוי לאורו שבוי וסואיל וכן סהיה נמי כשהמת סיה ובינה
זכו יורשים ואש"פ דלא יסבינן לה סהאל דלכלה בגיחה מ"מ כיון סבנו
המעות לטורך פדיונה לא פקעה זכותה מייסוי אלא מהלל חלי וקא עד
סחמור בהשוכה וסוכה בן או סחמנה ויחזרו בניה לדה ישראל וירשה .
או סחמנה סיה ובינה ויזכו בן יורשים . כך דעה סלמיך טעס . והרב
בספרו יודיעני דטוח בהשוכה סרמחה וסחמנה על רוב סלום כנפש סבד
סלמיך יושכר בן ס"ר יקותיאל ז"ל :

תשובה על אודות השבוי אשר כחנה שזכחה היא זכיה במעשה שגבנו לנזק פדיונה ודמיה אחת למחר שבוי לשבוי אינו נראה כעני דהא דאמרינן מותר שבו לשבוי היינו היכא שנטעיה המעט שנגבית הממון בשבילה ומה שהותירו המהנדבים יותר מכדי פדיונה זכיה בן השבוי מאחר שהתנדבו לנרבו. אבל כגדון זה שנטעמה בין הכוחים ונשאל וילדה בניס ודאי לא זכחה במעשה כיון שהתנדבו לפדיונה ולא יצו בניס לאחרי' דאדעתא דהכי לא התנדבו שהתכלל בגיזתה שחיי לא התנדבו אלא לנזק פדיונה. והמי קן מילתא למי שאלך בע למדינת סיס ושמע שמת בט ועמד וכתב כל נכסיו לאחרי' ואחר כך בא בט דמתנתו במלס (ב"ב קלב.) דאמרי' דעתיס שאס היה יודע שבו קיים לא היה טובב נכסיו שלו לאחרי' וכיוצא בזה יש כמה אומדנות בגמרא וכן כגדון זה אדעתא דהכי לא התנדבו ולא זכחה בן השבוי וכן מצינו שאין לשטח כדכחה המהנדבים אלא לדעת מי שנתנס כדאמרי' (ב"מ עח :) מגבח שריס לפרים ואין העני רשאי ליקח מהם רעוה לסגדלו אח"כ התנה במעמד אצו העיר דברי ר' מאיר ואפילו לרשב"א שמיקל סימ לאחו עני שבו בשבילו וזה בו אבל ככה מודע שלא זכחה בו מעולם. כגו עמך הא דאמרינן (שקלים פ"ג) מותר המת ליורשיו חולה שסיס גוסס ושקנו לו נדק לנזק ארון והכריכין וקבורה ונתרפא וכי העלה על דעתך שהתן לו הנדקה ולא לא אמרו אלא מותר המת. וכן כגדון זה כאלו מחס השבוי ולא נפדית דמה לי מחס מה לי, נתחלפה הילכך לא זכחה בן השבוי. ואם היה באפשר להחזיר לכל אחד מה שנתן זה היה הכתן והישר כי התנדבו לנזק פדיונה ולא יצא מרשותם עד שהפדה. אבל זה אי אפשר כי יוצאו יותר מן הקן להחזיר לכל אחד מה שנתן הילכך יעשו בהם לרכי רבים. ויותר הוא טוב: לפדיון שבויים כאשר אמרו הקבל ויסיס הקן קיים אם תוכל לפדות באחרי' סימיה אחת שבויה שהפדה בו. וגרסינן בירושלמי דשקלים על מחגי' דמותר עניים לעניים ומותר שבויים לשבויים ואין ממחן ביד הפדיון כלומר אם ראו שיש לך עטס ורצו לשטח הרשות בידם - נאס ככתב אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל :

12 ך' י עני שגבו לו להשלים לו די מחסורו והותירו על מה שצריך המותר שלו ואם גבו לעניים סתם והותירו ישמרו לעניים אחרים (יא) וכן מותר שבוי לאותו שבוי ואם גבו לשבויים סתם והותירו ישמרו אותם לשבויים אחרים וכן י מותר המת ליורשיו מותר מתים למתים (יב) ם ואם ראו הפרנסים שיש צורך שעה ורצו לשנות הדין בידם :

ז מעות שגבו לפדיון שבוי ומת קודם שנפדה (יג) ם יש מי שאומר שהם של יורשיו (יד) ם ויש מי שאומר שלא זכו בהם יורשיו ולזה הרעת נוטה בזמן הזה דאמרינן דעתייהו שלא התנדבו על דעת כן והוא הדין לנממע (פ) נעמן ונאכד כי בא השמש פ"י עמעת שמשא) השבוי בין העובד כוכבים קודם שנפדה :

[יך] יש מי כו'. דדוקא היכא שנעשית המצוה שנגבית הממון בשבילה והותר משא"כ כה"ג דאמרינן דעתייהו כו' וכמו שבינינו כמה אומדנות בגמ' בב"ב קמ"ב ב' מי שהלך בנו למ"ה כו' וכיוצא בו. שם. וכ"ה בירושלמי שם מותר עניים לעניים גבו לו בחוקת שאין לו נמצא שיש לו ספר ר' ירמיה למיטר מותר הסת ליורשיו א"ל רב אדא דרשרי הגע עצמך דלא כיון אלא לו :

13 וכל מי שאינו צריך ליטול ונוטל אינו נפטר מן העולם עד שיצטרך לבריות וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו ועליו הכתוב אומר "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו" ז'כן (ה) דיון שרן דין אמת לאמתו^[2] וכל מי שאינו לא חגר ולא סומא ולא פסחועושה עצמו כא' מהם אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כא' מהם שנאמר^[2] צדק צדק תרדוף

שהוא צריך לטול ואינו נוטל. בירושלמי אמרין ר' חייא בשם ר' י' כינוי מהמיתה כל מי שצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שוקד דמים ואסור לרחם עליו על נפשו לא תש כל שכן על אחרתן משמע דפלגי אמתיתין ויש לפרש דהיא בשאין יכול להספיק במעשה ידיו ומספק [ומספק] אז עלמו כהיום רעים ומהמיתה במספק על ידי שדוקק עלמו במלכא [כנדרס ונוסח בה' קודם שיחפרנס מאחרים ועל זה נאמר והיה ה' מנטנו]:

14 **מתני'** גר שנתגייר והיה לו פרה נשחמה עד שלא נתגייר פטור משנתגייר חייב ספק פטור שהמוציא מחבירו עליו הראיה: **גמ'** כי אחא רב דימי אמר רמי ליה רבי שמעון בן לקיש לר' יוחנן חנן ספק פטור אלמא ספיקא לקולא ורמינו^[6] *חורי הנמלים שבתוך הקמה הרי אלו של בעל הבית ושלאתר הקוצרים העליונים לעניים והתחתונים של בעל הבית רבי מאיר אמר הכל לעניים שספק לקט לקט אמר ליה *אל תקנישני שבלשון יחיד אני שונה אותה דתניא ר' יהודה בן אנרא אמר משום רבי מאיר *ספק לקט לקט ספק שכחה שכחה ספק פאה פאה אמר לו אל תשנה אותה אלא בלשון בן *תול והא מעמא קאמר דאמר ר"ש בן לקיש מאי דכתיב עני ורש הצדיק מאי הצדיקו אילימא ברינים והא כתיב *ודל לא תהדר בריכו אלא צדק משלך וחן לו אמר רבא הבא פרה בחוקת פטורה קיימא קמה בחוקת חייבא קיימא אמר ליה אביי והרי *עיסה נעשית עד שלא נתגייר פטור מן החלה משנתגייר חייב ספק חייב אמר ליה *ספק איסורא לחימרא ספק ממנא לקולא

15 הניח בה"כ בפי קדושים מנין שספק לקט לקט ספק פאה פאה ספק שכחה שכחה ח"ל לעני [*ולגר] המצוב אותם ו'אומהבא לא נפקי טליה דהאי קרא גבי לקט ופאה כתיב ושכחה קרא אחריתא בפי כי הלא דתניא בספרי מנין שספק לקט לקט ספק פאה פאה ספק שכחה שכחה ח"ל לגר ליטוס ולא למנה יתיה ובכל חד דוכתב מחבר התנא שלהם ואע"פ דלא נפקי מתד קרא שן דרבו כל התנא ובירושלמי אמר מנין שספק לקט לקט רבי שמואל בר נחמני בשם רבי יוחנן דאמר קרא עני ורש הצדיקו הצדיקא במתנותיו וכו'איל דנפקא לן דספק לקט לקט וכן פאה ושכחה י' לו ללמוד מכלן הריא דין ספק לזדקא דזקא דטליה מהנות עניים מינא וכי היכי דרביס ר' שמואל בר נחמני הצדיקא במתנותיו ה"נ איכא למימר הצדיקא בלדקא דלדקא הייט מהנה הלכך אמר איי המחבר מי שיש בידו משה ומספקא ליה אם הם של דקא חו לא חייב ליתן אותם לדקא ככל א"ק:

16 **דהקדש עניים ממון בעלמא הוא ואמרי' להו אייתו ראייה ושקולו**

17

ה' [טו] מי שיש בידו מעות והוא מסופק אם הם של צדקה חייב ליתן אותם לצדקה :

הגה יד (י) אכל מי שהקדיש דבר (ח) בלשון (ז) שמסופקים בו ומח שאין לידע כוונתו נקראו יורשים מוחזקים וההקדש שכל להוליא מהם עליו הראיה וכל זמן שאינו מביא ראיה הנכסים בחזקת היורשים (רשב"א סי' תרנ"ו וספקי מהר"א סי' ע"ג) ועיין בה"ב סי' ר"ן סעי' א' (פ) :

יד אבל מי בו' . לריך עיון דנראה דהרב מכוון דברי תשו' הרשב"א להגמ"ר פ"ק דכ"ב בשם ח"ו קלר ומחלק בין מה שנקראו היורשים מוחזקים ולא שייך ספק איסורא לתומרלא גבי יורשים אבל לא משמע כן מחשבות הרשב"א

שספק לקם בו' אר"י דר"י בן חננאל הוא דתני נר שנתנייר וד"ל קמה נקצרת עד שלא נתנייר פסור משנתנייר חייב ואם ספק פסור ר"י בן חננאל פהיב רשב"ל אסר ד"ה חייב ישראל שעיקרו חייב ספקי חייב ועובר טובבים שעיקרו פסור ספקי פסור וחייב כפ"ש בגמ' הג"ל ואל"ז דר"י פליג עליה פ"מ סניא דידן כר"ל וב"ש לר' יוחנן דבכ"ע פסור וה"ל ה"ל בנדרים ו' א' פמנה טונית שבגמ' וכ"כ הרשב"א בתשובה ובפ"ש בה"ה והרב מחלק בין יורשים בו' וליתא :

18

השחמש

(יג) בחיבה מעות הקדש וחולין זה אחר זה ומלא אחר כך מעות אזלין בחר בהרא (הנהוח מרדכי סרק ק' דכ"ב) ואם השחמש בנה אחת בשתיין אזלין בחר רובא ואם מלאן [יח] בגומא דחיבה למימר שהיו מונחים שם זמן ארוך ולא ראה אפילו בזה אחר זה אזלין בחר רובא (שם) :